

Gurdżijew - wielka zagadka

Pierwszym myślicielem na Zachodzie, który nie tylko propagował potrzebę rozwoju świadomości człowieka, ale także udzielał praktycznych wskazówek, jak to zrobić, był George I. Gurdżijew. Jest postacią mało znaną i jeszcze mniej rozumianą ze względu na niedostępność jego filozofii i nietypowych metod nauczania.

Biografia

Gurdżijew urodził się w 1866 r. w Aleksandropolu w rosyjskiej Armenii z ojca Greka i matki Ormianki. Jego ojciec z powołania był poetą bardów i uwielbiał opowiadać stare lokalne mity i legendy. W 1877 roku, gdy car Aleksander II wygrał wojnę z Turkami, cała rodzina przeniosła się do Karsu (obecnie w Turcji), gdzie mieszkała w bardzo skromnych warunkach. Wyjątkowe zdolności młodego Gurdżijewa dostrzegł dziekan Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej i dzięki temu miał prywatne nauczanie u diakonów kościelnych. W 1883 przeniósł się do Tbilisi, gdzie prawdopodobnie uczęszczał do seminarium duchownego. Brak jest niezależnie potwierdzonych informacji o jego życiu od wczesnej młodości do przyjazdu do Moskwy w 1912 roku. Prawdopodobnie podróżował po całej Azji, gdzie poszukiwał ezoterycznej wiedzy o człowieku. Sugeruje się, że przez jakiś czas przebywał w Tybecie i miał bliski kontakt z Dalajlamą, ale nie istnieją żadne dokumenty potwierdzające te historie. Po przybyciu do Moskwy jako bogaty człowiek ożenił się z Polką Julią Ostrowską. W tym czasie zaczął nauczać swoich pomysłów, przyciągając wielu zwolenników. Najwybitniejszym był Piotr Uspieński, znany pisarz i publicysta, który dołączył do jego grupy w 1914 roku. Na początku rewolucji, w 1917 roku, Gurdżijew pojechał ze swoimi uczniami w rejon Gór Kaukazu, a następnie do Gruzji, gdzie założył Instytut Harmonijnego Rozwoju Człowieka. Uciekając przed Armią Czerwoną ze swoimi uczniami dotarł w 1920 r. do Konstantynopola, a następnie przeniósł się przez Niemcy do Francji, gdzie dotarł w lipcu 1922 r. Osiadł w Fontainebleau pod Paryżem, gdzie kontynuowano prace Instytutu. W 1924 wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie udało mu się zwerbować wielu nowych uczniów i uzyskać wsparcie finansowe dla swojego Instytutu. W sierpniu 1924, po poważnym wypadku samochodowym, zredukował swoje prace w Instytucie i zaczął pisać swoje najważniejsze dzieło Opowieści Belzebuba. W kolejnych latach kontynuował pracę z wybranymi studentami, a także kilkakrotnie odwiedzał Stany Zjednoczone. W 1932,

po bankructwie Instytutu, przeniósł się do Paryża, gdzie mieszkał do końca życia. W tym mieście przetrwał okres wojny bez większych problemów. Po wojnie wielu nowych studentów z Anglii i Ameryki zaczęło przyjeżdżać do niego do Paryża, gdzie wzrosło zainteresowanie jego naukami. Gurdżijew zmarł 29 października 1949 r., tuż przed opublikowaniem Opowieści Belzebuba.

Cele nauk Gurdżijewa

Tym, co odróżnia Gurdżijewa od wszystkich innych reformatorów wszystkich epok, jest fakt, że jego celem była pomoc człowiekowi w osiągnięciu jak największej wolności - wolności od przekonań, wolności od przesądów, od nacisków wewnętrznych i zewnętrznych, wolności od samego siebie. Gurdżijew wyraźnie stwierdził, że nie chce zakładać nowej religii, sekty lub nowej szkoły z nowym zestawem „prawd” wpływających na ludzi, zmuszających ich do posłuszeństwa nowym guru lub mistrzom. Według Gurdżijewa prawdziwą wolność można osiągnąć jedynie poprzez rozwinięcie wyższego poziomu świadomości poprzez indywidualny wysiłek i siłę woli. Poziom świadomości człowieka jest odpowiedzialny nie tylko za wojny i inne rodzaje cierpienia, ale jest odpowiedzialny za całość jego życia. Całe życie człowieka, łącznie z jego wierzeniami, działalnością i pracą, wszystko, co dla siebie zbudował, cała nasza cywilizacja zależy od jego poziomu świadomości. Według Gurdżijewa, człowiek posiada zdolności umysłowe znacznie powyżej poziomu potrzebnego do jego biologicznego życia i jest całkowicie nieświadomy swojego niesamowitego potencjału. Możliwości te drzemą w człowieku i bez odpowiedniego wysiłku i zrozumienia nie można ich uwolnić i wykorzystać. Współczesny człowiek rozwija swój intelekt, zdobywa wiedzę naukową i techniczną, podnosi swój poziom życia - a to oznacza, że koncentruje się na swoim zewnętrznym rozwoju. Ale to, co jest dla niego najważniejsze - jego moralność, stosunek do innych ludzi i do siebie, zależy od jego własnej świadomości, a ta pozostaje jednak na bardzo niskim poziomie. Gurdżijew często powtarzał, że nie wymyślił niczego nowego, ale jego nauki opierały się na wiedzy ezoterycznej, która istnieje od tysięcy lat. Wiedza ta jest niewidoczna dla przeciętnego człowieka i jest kompletnie niezrozumiana i lekceważona przez współczesny świat religijny i naukowy. Nie jest pewne, z jakich źródeł Gurdżijew uzyskał swoje informacje, ale

wiadomo, że darzył nauki chrześcijańską najwyższym szacunkiem. Wierzył, że nauka Chrystusa zawierała wiele ezoterii

Nie jest pewne, z jakich źródeł Gurdżijew uzyskał swoje informacje, ale wiadomo, że darzył nauki chrześcijańską najwyższym szacunkiem. Wierzył, że nauka Chrystusa zawierała wiele ezoterycznych informacji, ale ta informacja nie była rozumiana przez jego naśladowców. Gurdżijew uważał, że przykazanie „kochaj bliźniego” było najważniejszym, ale niestety najmniej praktykowanym przykazaniem chrześcijańskim.

Główne elementy filozofii Gurdżijewa

Stany świadomości człowieka

Powszechnie uważa się, że poza takimi stanami jak uzależnienia i choroby psychiczne, człowiek funkcjonuje w dwóch stanach świadomości: snu i przebudzenia. Gurdżijew utrzymywał, że istnieje więcej stanów świadomości, niż się powszechnie uznaje, i wyróżnił cztery stany świadomości człowieka: sen, przebudzenie, samoświadomość, świadomość obiektywną. Psychologia zachodnia, w przeciwieństwie do psychologii wschodniej, stwierdza, że człowiek w stanie przebudzenia jest w pełni świadomy i nie ma innych stanów świadomości.

Psychologowie uważają, że w tym stanie możemy kontrolować naszą uwagę i kierować ją tam, gdzie chcemy – na zewnątrz lub wewnątrz; że mamy wolną wolę i robimy, co chcemy. Jednak Gurdżijew twierdził, że to, co nazywamy świadomością, nie jest jedyną świadomością, jaką człowiek może osiągnąć. W stanie przebudzenia człowiek może być świadomy swoich emocji, myśli czy ruchów fizycznych, ale świadomość tych funkcji jest bardzo słaba i zmienna. Większość funkcji człowieka spełnia się automatycznie, a człowiek często nie jest świadomy i nie rozumie, dlaczego mówi lub działa w określony sposób. Gurdżijew utrzymywał, że większość ludzi żyje jakby zawieszona w lekkim, hipnotycznym „śnie” i spędza swoje życie w stanie minimalnej uwagi. Jeśli świadomość człowieka nie zostaje przebudzona, Gurdżijew opisuje tego człowieka jako śpiącego. Aby udowodnić ten stan, posługuje się bardzo przekonującym argumentem: jak to możliwe, aby w pełni świadomi ludzie zabijali się nawzajem podczas obu wojen światowych, aby osiągnąć jakieś błahie i złudne cele. Tylko śpiący ludzie byliby w stanie to zrobić. 4 Pojęcie stanu samoświadomości zostało po raz pierwszy wprowadzone na Zachodzie przez Gurdżijewa. Stan ten nie był jeszcze badany przez psychologię akademicką,

ponieważ objawia się on w człowieku bardzo rzadko i tylko w wyjątkowych sytuacjach. Może się pojawić, gdy znajdujemy się w wielkim niebezpieczeństwie, w zupełnie nowych i trudnych okolicznościach, podczas trudnych doświadczeń i w stanie wielkiego stresu. W takich momentach zaczynamy zdawać sobie sprawę, że naprawdę istniejemy, że życie jest cenne, że rzeczy materialne nie mają znaczenia. Te błyski trwają bardzo krótko, ale wprawiają nas w stan euforii i głębokiej satysfakcji. W praktyce tylko nieliczne, specjalnie predysponowane jednostki mogą spontanicznie osiągnąć stan samoświadomości. Jednak dla większości osób dostęp ten nie jest całkowicie zamknięty. Gurdżijew utrzymywał, że dzięki ciągłemu samorozwojowi moglibyśmy osiągnąć momenty samoświadomości, ale wymagałoby to dużego poziomu koncentracji i dużego wysiłku. Osiągnięcie tego stanu powinno być pierwszym i najważniejszym krokiem w rozwoju człowieka. Czwarty poziom świadomości to najwyższy poziom, jaki człowiek może kiedykolwiek osiągnąć. Ten poziom jest porównywalny do boskiej świadomości. Człowiek, który ją osiąga, ma jedno niepodzielne i niezmiennie „ja”, które rządzi jego życiem. Ma wolną wolę i wie, co ma robić. W tym stanie potrafi widzieć rzeczywistość taką, jaka jest naprawdę, może ustalić obiektywną prawdę o wszystkim, a na jego postrzeganie otaczającego go świata nie mają wpływu żadne subiektywne elementy.

Centra człowieka

Według Gurdżijewa w człowieku istnieje kilka niezależnych ośrodków, a każdy z nich odpowiada za określoną działalność i ma unikalny sposób działania. Mogą pracować całkowicie niezależnie od siebie lub komunikować się ze sobą. Centra mogłyby być analogiczne do niezależnych komputerów, które są w pełni odpowiedzialne za stany psychiczne człowieka i kontrolę wszystkich jego funkcji. Ośrodki te działają na trzech poziomach; na najwyższym znajduje się ośrodek intelektualny, pośrodku ośrodek emocjonalny, a na niższym ośrodki ruchu, instynktu i seksu. Ośrodki te pełnią następujące funkcje: Ośrodek intelektualny odpowiada za myślenie twórcze, analityczne i logiczne, odkrycia naukowe i wynalazki. Centrum emocjonalne odpowiada za uczucia, odbiór artystyczny i tworzenie, 5 estetykę, emocje moralne i religijne. Centrum ruchome odpowiada za kontrolę ruchów ciała, m.in. zajęcia sportowe, taniec i praca fizyczna. Centrum instynktowne kontroluje funkcjonowanie narządów wewnętrznych człowieka, jest źródłem intuicji i kieruje zachowaniem

instynktownym. Centrum seksualne jest odpowiedzialne za zachowania seksualne, pociąg, pożądanie i satysfakcję.

Kim był Gurdżijew?

Życie Gurdżijewa jest owiane tajemnicą, ponieważ zwykle nie mówił o sobie, ale nawet jeśli kiedykolwiek wspomniał coś o swoim życiu, zostało to zrobione w sposób napomknięty, pozostawiając wiele pytań bez odpowiedzi. Nawet jego książka *Spotkanie z wybitnymi ludźmi*, opisująca wczesny okres jego życia, nie może być traktowana jako autobiografia, ponieważ została napisana w celach dydaktycznych. Jego wczesna historia życia przypomina nam w wielu szczegółach wyczyny znanego w Rosji i Tybecie poszukiwacza przygód i podróżnika pochodzenia buriacko-mongolskiego, Agwana Dordżijewa. Najprawdopodobniej Gurdżijew znał Dordżijewa i przypuszcza się, że spotkał się z nim po raz ostatni w Rosji w 1935 r. Faktem jest, że nie ma dostępnych niezależnych dowodów potwierdzających działalność Gurdżijewa od jego dzieciństwa do jego przybycia do Moskwy w 1912 r. Często rozpowszechniał nieprawdopodobne informacje o jego wczesnym życiu, próbując ukryć swoją przeszłość. To wywołało wiele plotek i niedorzecznych historii o jego życiu, którym nigdy nie zaprzeczał. Próbował ukryć swoje pochodzenie, bo nie chciał lub nie mógł wyjawiać prawdy. Kiedyś Gurdżijew zaszyfrowanym językiem powiedział Bennettowi, który był jednym z jego bliskich współpracowników: „Mogę wypisać czek z siedmioma zerami, czego nie może zrobić nawet twój król”. Jaką informację chciał mu przekazać? Na pewno nie, że był milionerem, ale człowiekiem siódmego typu, posiadającym obiektywną wiedzę i rozum. Gurdżijew posiadał ogromny zasób wiedzy i informacji, które w jego czasach nie były powszechnie dostępne. Jeszcze ciekawsze jest to, że jego pomocnicy i uczniowie nie przypominają sobie, żeby czytał jakieś książki czy czasopisma naukowe. Mimo braku wykształcenia akademickiego przyciągnął do siebie wielu wybitnych, niezwykle inteligentnych i dobrze wykształconych ludzi. Więc jakie było źródło jego wiedzy? To pozostanie tajemnicą. Z analizy znanych wydarzeń z życia Gurdżijewa, z jego nauk, a także z informacji, które o sobie rozgłaszał, można przypuszczać, że był on także posłańcem, podobnym do Buddy czy Chrystusa, który pojawił się na ziemi, aby pokazać człowiekowi, jak rozwijać swoją świadomość.